

A csúf jövő

Csáki Judit

(SZÍNHÁZ, 1997. szeptemberi szám)

(...) Láttam persze jó előadást is; pincében adták, a külváros és belváros határán. Nem esküdnék meg rá, hogy gyerekeknek szolt, fifti-fifti ültünk a nézőtéren – a tér, az túlzás.

Hát persze hogy a Stúdió K előadásáról beszélek, a *Grimm-meséről*; Szilágyi Andor írta, és egyáltalán nem Grimm-mese, viszont dráma és előadás. De legelsősorban látvány és atmoszféra, anyag, tapintás és hangzás, mozgás és artikuláció – nem koherens, de harmonikus együttesben, ízléssel. Ízléssel, biggyesztettem az előző mondat végére, pedig csupa nagybetűvel kellett volna egy oldalt teleírnom ezzel a szóval, hiszen éppen ezt, az ízlést ezt a csak alkalmilag és alkalmanként művészi, sokkal inkább hétköznapi kelléket nélkülözte legfájóbban a fesztivál-produkciók túl-túlnyomó többsége.

Ez pedig szép volt. Persze könnyű nekik; Németh Ilona anyagszínházában minden figura és vonás, történet és helyszín kelme, fa meg szín. És könnyű nekik, mert Fodor Tamás, az origómániás színházcsináló mindig az elejtől kezdi, és a végén végzi. Szilágyi Andor pedig ide szokott találni – nem mindig a pincébe, azelőtt Szolnokra is –, és ezúttal Grimm-mesének hazudja ezt a fura kis történetecskét a két meseíró testvéréről, cseppet sem törődve a lehetőségekkel meg azok határaival, majd elmosás a remek játészó személyek az utóbbiakat. Szilágyi azzal sem számol, hogy én aztán otthon keresgélhetem a legnagyobb Grimm-kötetben is ezt az ő meséjét, hogy lecsillapíthassam a követelődő gyereket („de hiszen a címe is az, hogy Grimm-mese...”); vigasztalásul megmutatom neki, mit honnan lopott az író, mármint a motívumokat legalább.

Nem is emlékszem, volt-e díszlet; szerintem szép volt, ami *nem* volt. És legszebb, ami volt, hogy biztonságban voltunk egy világlátás, egy ízlés, egy komoly, játékos és felnőtt színházi társaság ölében. Mi, a közönség.

Van ez a lehetetlen nevű intézmény: Kerekasztal Színházi Nevelési Központ. Ennek pedig vannak úgynevezett „komplex foglalkozásai”.

Nahiszen. Gyerekszínház és gyerek-színjátészás terén annyi a bővli nálunk, mint egy népművészeti boltban. Ha valaki maga köré gyűjt néhány gyereket, és bizonyos mozgásokat majmoltat velük, hozzá bemagoltat néhány oldalnyi szöveget, máris színjátészokörrel beszél. Rosszabb esetben „előadásig” jut a produkció, melynek közönségét a természetesen kritikátlan, rajongó rokonság teszi ki. Ebből van rengeteg nálunk.

Van azután más is. Ezen a találkozáson nem volt jelen (miért is lett volna) az a fajta gimnáziumi színjátészokör, ahol a játékos kedvű gimnazisták színházi előadásokat néznek és beszélnek meg együtt, drámákat olvasnak és elemeznek, a színház alapelemeivel foglalkoznak, és mintegy illusztrációképpen meg is csinálnak egy-egy előadást. Egy teljes év alatt, mondjuk. Nem színésznek készülnek – nem is hitegeti őket ezzel senki –, csak szeretik a színházat, és tisztelettel eljátszadoznak vele. Van nekik szakember-pedagógus vezetőjük, és a darabok íróinak sem derogál eltársalogni velük. Ez talán az értelmes színjátészokör, diákoknak.

Mert amit a fentebb említett bonyolult nevű csoportnál láttam, az már nem ez, hanem profi munka: színházta-nítás. Kaposi László és csoportja valóban komplex dolgot művel: éppen nem azt a primitív sémát követi, mely szerint színházat játszani bárki tud, és minden utánzás színészkedés.

A foglalkozás a vendégek fogadásával kezdődik – a közönségből a második részre tanuló, illetve játékos lesz –, aztán rendes színházi előadás jön. Van jelmez is, kellék is, mindenből az elengedhetetlenül szükséges – és darabnak van klasszikus irodalmi anyag, jelen esetben Szép Ernő mesejátéka, *A szomorú királyfi* címmel, erősen a helyzethez és a körülményekhez szabva.

Kicsit sem „gyerekesítve”, primitizálva; ezt éppen nem is lehetne, hiszen arról szól, hogy egy szomorú királyfi meg akar halni. Halál – és hozzá komoly színház. Senkinek sem jut eszébe kibeszélni, megszólítani a gyerekeket, netán közreműködésre biztatni őket – azok a produkciók, amelyekről egyetlen szót sem fogok írni, mindezt ezer-nyi rettenetes formában variálták, a gyerekek engedelmesen, sőt lelkesen kiabáltak, válaszoltak, színháznak nyoma sem volt –, tehát Kaposiék komolyan és méltóságteljesen eljátszák az előadást, a négy színész sok-sok szerepben térül-fordul, az egyikükön még járógipsz, civilben persze, a színháznak ez sem akadálya. Egyszerre érzem, hogy összeszorul a torkom, a közönséget már nem figyelem, a szomorú történet érdekel, felemásra tippem a happy endet, mert nem ismerem ezt a mesejátékot – igazam lesz később, de már „hatás alatt vagyok”, igazi közönség; azt fontolgatom, nem is nézem meg most, hogyan „tárgyasul” a gyerekekben az élmény, hogyan marcangolódik ízekre, ezt másokra hagyom.

A szünet elég ahhoz, hogy mindannyian magunkhoz térjünk. Én például végiggondolom, hogy vajon kritériu-

ma-e a jó gyerekszínháznak, hogy a felnőttek is szóljon. Attól jó-e, ha nekem is jó? Tétova válaszom a kérdésekre, hogy talán nem. Lehet, hogy nem kell végigizgulnom a *Hófehérkét* vagy a *Pinokkiót*, és ettől még a gyerekek igazi színházat kaphatnak – de legalább érdeklődéssel kell nézmem, nem az órát, hanem a színpadot. Hiszen a *III. Richárdon* sem izgul már senki, „tudjuk, ki a gyilkos”, de az érdeklődést muszáj felkeltenie önmaga iránt.

Mivel és hogyan hozza létre ezt egy produkció? Ez, ugyebár, már csöppet sem gyerekszínházi kérdés – össze-találkozik a kettő, pontosabban egyesül a színházban. Mire eddig jutok a töprengésben, kezdődik a foglalkozás.

A gyerekek kezdetben elfogódottak, és Kaposi László mégsem patentekkel dolgozik. Illetve nyilván megvan-nak a sémái arra, hogyan induljon el a beszélgetés, de a fordulatok, kérdések megfogalmazása mégis az egyszerűség, a rögtönzés, a helyzetreszabottság hatását kelti – ezért mondom, profi. Miként abban is, hogy éppen a kellő pillanatban vált át – kollégáit is bevonva, majd lassan átengedve nekik a terepet – a beszélgetésről a játékra. Szitu-ációk, elemzések, feltételezések, kísérletek. A több csoportban folyó gyakorlat voltaképpen helyzetek kitalálása, folyamatok meghosszabbítása, feltételezések kipróbálása. Párbeszédes forma felépítése, fordulatok átköltése, egy adott tér bejátszása – csupa „igazi” színházi feladat, játékból. Utánpótlás-nevelés ez is, de nem színházi szakem-bereké, hanem értő, érzékeny, színházszerető közönségé.

A Kaposi-csapat munkájának eredményeképpen vélhetően egyre több gyerek fordul majd ki azokról a gyerek-színházi produkciókról, amelyek e találkozó többségét adták. (...)

BESZÁMOLÓK

„BATYU” drámapedagógiai tábor, Eger

A Heves Megyei Drámapedagógiai Műhely havonta tartja szakmai összejöveteleit Egerben, a Megyei Művelődési Központban. E műhely tagjai zömében pedagógusok, akik a drámapedagógiát mint reformpedagógiai módszert alkalmazzák, használják munkájuk során, s célul tűzték ki azt is, hogy minél szélesebb körben ismertté tegyék.

Ezért jutottunk arra az elhatározásra, hogy egy intenzív képzési teret biztosító szakmai tábor megvalósításával adnánk lehetőséget az elméleti és gyakorlati elemekkel is gazdagított továbbképzésre.

Az 1998-ban bevezetésre kerülő Nemzeti Alaptanterv, melyben a Tánc és Dráma című fejezet bekerülésével új helyzetet teremtett a drámapedagógia számára – úgy is mint reformpedagógiai módszer és úgy is mint bizonyos ismeretek tanítását vállaló műveltségi terület meg kell feleljen egy átfogó követelményrendszernek, sok pedagó-gus érdeklődését felkeltette.

A drámapedagógia táborunkat Egerben tartottuk, 1997. július 7-11. között, öt nap „terjedelemben”.

A résztvevők jártasságot, ismereteket szerezhettek a hagyomány játékaikról, táncaikról, a személyiségfejlesztés-ről, a színi nevelésről, a gyermekszínijátásról. Részesei lehettek mozgás- és dramatikus improvizációknak, elsa-játíthaták a kifejező közlés, a jellemábrázolás, a képességfejlesztő gyakorlatok, a dráma- és életjátékok módsze-reit, s mindezt nagyszerű emberek irányításával.

Foglalkozást tartottak a következő előadók:

- Kovács Andrásné drámapedagógus
- Rudolf Ottóné Galamb Éva drámapedagógus
- Schmotzer Angéla művészetterapeuta
- Érsekcsanádi István a BAZ Megyei Színi Társulat elnöke
- Dr. Ludányi Ágnes pszichológus (EKTF)

Foglalkozást tartottak még:

- Fehér István színművész (Gárdonyi G. Színház, Eger)
- Pappné Demeter Magdolna drámapedagógus, az egeri műhely vezetője
- Thurzóné Mustos Ildikó népi játék-kézi szövő szakoktató

A tábor ideje alatt a következő színházi produkciókat tekintették meg a résztvevők:

- HONTALANUL – Balogh András színművész (Gárdonyi Géza Színház, Eger) előadóját XX. századi költők műveiből
- Tolcsvay-Müller-Müller: MÁRIA EVANGÉLIUMA (rockopera a Liceum udvarán)

A tábor első két napján helybéli drámapedagógusok, Juhász Judit és Erdészné Turcsányi Katalin, tartottak be-mutatató foglalkozást gyermekcsoportjaikkal. Ezt gyermekek és felnőttek közös játéka követte, melyet első nap Ro-zika néni, második nap Éva néni vezetett. Természetesen ezeket a foglalkozásokat elemző megbeszélések zárták.

A tábor öt napja alatt folyamatosan peregték a programok. A résztvevőknek szinte elfáradni sem volt idejük, de az együtt töltött idő minden pillanata értékes és hasznos volt. A programok végeztével a táborozók fizikálisan rendkívül fáradtan, de szellemileg felfrissülten, sok hasznos, megélt és megtapasztalt tudás birtokában térhettek haza.